

Leuenbergi konkordia

Estonian

Leuenbergi konkordiaga on Euroopa luterlikud, reformeeritud ja unioonikirikud esitanud nendevahelise kirikuosaduse teoloogilised alused seotuses kohustavate usutunnistustega ja silmas pidades igaühe traditsioone, ning on lubanud vastastikku osadust sõnas ja sakramendis. See sisaldab endas kantsli- ja armulauaosadust ja ordinatsiooni vastastikku tunnustamist. Leuenbergi konkordia on oikumeenilise osaduse dokumendina vastu võetud kõikide nimetatud kirikute poolt.

Euroopa reformatorsete kirikute konkordia

16. märts 1973

1. Selle konkordiaga nõustunud luterlikud, reformeeritud ning nii nendest lähtunud unioonikirikud kui ka neile lähedased reformatsiooni eelsed valdeslaste ja Böömimaa vendade kirikud tõdevad omavaheliste õpetuskõneluste alusel ühist arusaama evangeeliumist, nagu seda esitatakse alljärgnevas. See võimaldab neil deklareerida ja teostada kirikuosadust. Tänukena selle eest, et neid on üksteisele lähendatud, tunnistavad nad samas, et võitlus tõe ja ühtsuse eest kirikus oli ning on seotud süü ja kannatusega.

2. Kirik rajaneb ainuüksi Jeesusel Kristusel, kes kogub ja läkitab teda oma pääste kinkimisega kuulutuses ja sakramentides. Seepärast on reformatorse arusaama järgi kiriku tõeliseks ühtsuseks tarvilik ja piisav, et valitseks üksmeel evangeeliumi õige õpetuse ja sakramentide õige haldamise küsimuses. Nendest reformatorsetest kriteeriumidest tuletavad osalevad kirikud oma arusaama kirikuosadusest, mida esitatakse järgnevas.

I. Tee osadusele

3. Arvestades olulisi erinevusi teoloogilise mõtlemise ja kirikliku praktika laadis, ei pidanud reformatsiooni isad, vaatamata paljule ühisele, oma usu ja südametunnistuse pärast võimalikuks vältida lahknevusi. Käesoleva konkordiaga tunnistavad osalevad kirikud, et nende suhe üksteisega on reformatsiooniajast peale muutunud.

1. Ühised aspektid reformatsiooni alguses

4. Ajalooline vahemaa võimaldab täna selgemini märgata seda, mis oli kõikidele erinevustele vaatamata reformatsioonikirikute tunnistuses ühine: nad lähtusid uuest vabastavast ja kindlust andvast kogemusest evangeeliumiga. Astudes välja tunnetatud tõe eest, sattusid reformaatorid üheskoos vastuollu tolle aja kiriklike tavadega. Seepärast tunnistasid nad üksmeelselt, et elu ja õpetuse mõõdupuuks peab olema evangeeliumi algne ja puhas tunnistus Pühakirjas. Nad andsid üksmeelselt tunnistust Jumala vabast ja tingimusteta armust Jeesuse Kristuse elus, surmas ja ülestõusmises igaühele, kes seda töötust usub. Nad tunnistasid üksmeelselt, et kiriku tegevuse ja kuju määrab ainuüksi ülesanne seda tunnistust maailmas edasi anda ning et Issanda Sõna jääb ülemaks igasugusest inimesepoolsest kristliku koguduse korraldusest. Sealjuures võtsid nad koos kogu kristlaskonnaga omaks vanakiriklikes usutunnistustes sõnastatud usu Kolmainu Jumalasse ja Jeesuse Kristuse Jumal-inimlikkusesse ning tunnistasid seda uuesti.

2. Tänapäevase kirikliku olukorra muutunud eeldused

5. Neljasaja-aastase ajaloo jooksul on teoloogiline tegelemine uusaja küsimustega, Pühakirja uurimise areng, kiriklikud uuendusliikumised ning taasavastatud oikumeeniline horisont viinud reformatsioonikirikud uute, üksteisega sarnanevate mõtte- ja eluvormideni. Kahtlemata töid need kaasa ka uusi, konfessioone lahutavaid erinevusi. Samas kogeti aga ikka ja jälle, iseäranis ühise

kannatuse aegadel, vennalikkude osadust. Kõik see ajendas kirikuid, eelkõige alates äratusliikumistest, aktualiseerima kaasaja jaoks uuel viisil nii Piibli tunnistust kui ka reformatsiooniaja usutunnistuskirju. Sel moel on nad õppinud eristama reformatsiooniaja usutunnistuste põhimist tunnistust ja nende ajalooliselt tingitud mõttevorme. Kuna usutunnistused annavad evangeeliumist tunnistust kui elavast Jumala Sõnast Jeesuses Kristuses, ei sulge nad teed evangeeliumi kohustavale edasitunnistamisele, vaid avavad selle ning kutsuvad üles seda käima usu vabaduses.

II. Ühine arusaam evangeeliumist

6. Järgnevas kirjeldavad osalevad kirikud ühist arusaama evangeeliumist, niivõrd kui see on vajalik nende kirikuosaduse põhjendamiseks.

1. Õigeksmõistusõnum kui sõnum Jumala vabast armust

7. Evangeelium on sõnum Jeesusest Kristusest, maailma Päästjast, kui Vana Lepinguga rahvale antud töötuse täitumisest.

8. a) Õiget arusaama evangeeliumist on reformatsiooni isad väljendanud õigeksmõistuõpetuses.

9. b) Selles sõnumis antakse tunnistust Jeesusest Kristusest kui inimesekssaanust, kelles Jumal on end ühendanud inimesega; kui ristilöödust ja ülestõusnust, kes on võtnud Jumala kohtu enese peale ning tõendanud sellega Jumala armastust patuse vastu; ning kui taastulevast, kes kohtuniku ja päästjana viib maailma täiusele.

10. c) Jumal kutsub oma Sõna läbi Pühas Vaimus kõiki inimesi pöördumisele ja usule ning töötab patusele, kes usub, oma õigust Jeesuses Kristuses. See, kes usaldab evangeeliumi, on Kristuse pärast Jumala ees õigeks mõistetud ning vabastatud seaduse süüdistusest. Ta elab igapäevases pöördumises ja uuenemises koos kogudusega, ülistades Jumalat ning teenides teisi veendumuses, et Jumal viib oma valitsuse lõpule. Nõnda loob Jumal uue elu ning paneb maailmas alguse uuele inimkonnale.

11. d) See sõnum teeb kristlased vabaks, et nad teeniksid vastutustundlikult maailmas ning oleksid valmis selle teenimise pärast ka kannatama. Nad mõistavad, et Jumala nõudev ja andev tahe hõlmab kogu maailma. Nad astuvad välja maise õigluse ja rahu eest üksikute inimeste ja rahvaste vahel. Seepärast on tarvilik, et nad koos teiste inimestega otsivad mõistlikke, asjakohaseid kriteeriume ning osalevad nende rakendamisel. Nad teevad seda usus, et Jumal hoiab maailma alal, ning vastutuses Jumala kohtu ees.

12. e) Selle arusaamaga evangeeliumist me tugineme vanakiriklikele usutunnistustele ning hoiame kinni reformatsiooniaja usutunnistuste ühisest veendumusest, et Jeesuse Kristuse ainulaadne pääste vahendamine on Pühakirja kese ning õigeksmõistusõnum kui sõnum Jumala vabast armust on kiriku kuulutuse mõõdupuu.

2. Kuulutuse, ristimine ja armulaud

13. Evangeeliumi tunnistatakse meile põhjanevalt apostlite ja prohvetite sõna kaudu Vana ja Uue Testamendi pühades kirjades. Kiriku ülesandeks on seda evangeeliumi edasi anda jutluse suulise sõna, üksikisikutele suunatud töötuse ning ristimise ja armulaua kaudu. Kuulutuses, ristimises ja armulauas on Jeesus Kristus Püha Vaimu kaudu kohalolev. Nii saab inimesele osaks õigeksmõist Kristuses ning nii kogub Issand oma kogudust. Ta tegutseb seejuures mitmesuguste ametite ja teenimisviiside ning oma koguduse kõigi liikmete tunnistuse kaudu.

14. a) Ristimine

Ristimist teostatakse Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel veega. Ristimises võtab Jeesus Kristus patu ja surma kätte langenud inimese tagasipööramatult oma päästeosadusse, et ta oleks uus loodu. Püha Vaimu väes kutsub ta inimest oma kogudusse ning usust lähtuvale elule, igapäevasele pöördumisele ja enda järgimisele.

15. b) Armulaud

Armulauas kingib ülestõusnud Jeesus Kristus end oma kõigi eest ära antud ihus ja veres oma töötusesõna kaudu leiva ja veiniga. Seeläbi annab ta meile patud andeks ning vabastab meid uuele, usust lähtuvale elule. Ta laseb meil uuesti kogeda, et oleme tema ihu liikmed. Ta annab meile jõudu inimeste teenimiseks.

16. Armulauda pühitsedes me kuulutame Kristuse surma, mille kaudu Jumal on maailma enesega lepitanud. Me tunnistame ülestõusnud Issanda kohalolu meie keskel. Rõõmustades selle üle, et Issand on tulnud meie juurde, ootame tema tulemist kirkuses.

III. Üksmeel reformatsiooniaja õpetuslike taunimiste suhtes

17. Erinevused, mis on reformatsiooniajast peale teinud võimatuks kirikuosaduse luterlike ja reformeeritud kirikute vahel ning viinud vastastikuste taunivate otsusteni, puudutasid armulauaõpetust, kristoloogiat ja predestinatsiooniõpetust. Me võtame isade otsuseid tõsiselt, ent võime täna üheskoos öelda nende kohta järgmist:

1. Armulaud

18. Armulauas kingib ülestõusnud Jeesus Kristus end oma kõigi eest ära antud ihus ja veres oma töötusesõna kaudu leiva ja veiniga. Nii annab ta ennast tingimusteta kõigile, kes võtavad vastu leiba ja veini; usk võtab söömaaja vastu päästeks, uskmatus kohtuks.

19. Osadust Jeesuse Kristusega tema ihus ja veres ei saa me lahutada söömise ja joomise toimingust. Huvi Kristuse kohalolu viisi vastu armulauas, mis ei arvesta selle toiminguga, võib põhjustada armulaua tähenduse ähmastumise.

20. Kui kirikute vahel valitseb selles osas üksmeel, ei puuduta reformatsiooniaja usutunnistuste taunimised nende kirikute õpetuse praegust kuju.

2. Kristoloogia

21. Tõelises inimeses Jeesuses Kristuses on igavene Poeg, ning seega Jumal ise, tulnud päästeks kadunud inimkonna juurde. Töötusesõnas ja sakramendis teeb Püha Vaim, ning seega Jumal ise, meile Jeesuse kui ristilöödu ja ülestõusnu kohalolevaks.

22. Usus Jumala eneseohverdusse oma Pojas ning arvestades päritud mõttevormide ajaloolise tingitusega, näeme enestel ülesannet teha uuesti nähtavaks see, mis ajendas reformeeritud traditsiooni erilist huvi Jeesuse jumalikkuse ja inimlikkuse puutumata vastu, ning see, mis ajendas luterliku traditsiooni erilist huvi tema persooni täieliku ühtsuse vastu.

23. Seda olukorda silmas pidades ei saa me täna nõustuda varasemate taunimistega.

3. Predestinatsioon

24. Evangeeliumis töötatakse patuse inimese tingimusteta vastuvõtmist Jumala poolt. Kes oma lootuse sellele asetab, võib olla päästes veendunud ning ülistada Jumalat äravalimise eest. Äravalimisest saab seega rääkida üksnes seoses kutsega päästele Kristuses.

25. Usk kogeb küll, et päästesõnumit ei võta mitte kõik vastu, ent ta austab Jumala tegutsemise saladust. Ta annab ühteaegu tunnistust nii inimliku otsuse tõsidusest kui Jumala universaalsest päästetahtest. Pühakirja tunnistus Kristusest keelab meil oletada, et Jumal on langetanud teatud isikute või mõne rahva suhtes igavese hukkamõistuotsuse.

26. Kui kirikute vahel valitseb selles osas üksmeel, ei puuduta reformatsiooniaja usutunnistuste taunimised nende kirikute õpetuse praegust kuju.

4. Järeldused

27. Kui neid tõdemusi tunnustatakse, ei puuduta reformatsiooniaja usutunnistuste armulaua, kristoloogia ja predestinatsiooniga seotud taunimised õpetuse praegust kuju. Sellega ei peeta isade poolt tehtud taunivaid otsuseid asjakohatuiks, ent nad ei ole enam takistuseks kirikuosadusele.

28. Meie kirikud erinevad üksteisest märkimisväärselt jumalateenistuse ülesehituse, vagaduse vormide ja kirikukorra poolest. Neid erinevusi tajutakse kogudustes sageli tugevamini kui päritud õpetuslikke erinevusi. Siiski, toetudes Uuele Testamendile ja kirikuosaduse reformatorsetele kriteeriumidele, ei saa me nendes erinevustes näha kirikuid lahutavaid tegureid.

IV. Kirikuosaduse väljakuulutamine ja teostamine

29. Selle konkordia järgi tähendab kirikuosadus, et evangeeliumi mõistmise osas saavutatud üksmeele alusel lubavad erinevate usutunnistustega kirikud üksteisele osasaamist sõnast ja sakramendist ning püüdvad võimalikult suure ühtsuse poole tunnistuse andmises ja maailma teenimises.

1. Kirikuosaduse väljakuulutamine

30. Kirikud, kes nõustuvad konkordiaga, olles kuulekad nende jaoks kohustavatele usutunnistustele või austades oma traditsioone, deklareerivad:

31. a) Nad on ühel meelel arusaama suhtes evangeeliumist, nagu see on väljendatud II ja III osas.

32. b) Vastavalt III osa tõdemustele ei puuduta usutunnistuskirjades sisalduvad õpetuslikud taunimised konkordiaga nõustuvate kirikute õpetuse praegust kuju.

33. c) Nad lubavad üksteisele kantsli- ja armulauaosadust. See hõlmab vastastikust ordinatsiooni tunnustamist ja üheskoos armulaua pühitsemise võimaldamist.

34. Nende tõdemustega on kirikuosadus välja kuulutatud. Seda osadust XVI sajandist saadik takistanud lahknevused on kõrvaldatud. Osalevad kirikud on veendunud, et nad on üheskoos osalised Jeesuse Kristuse ühes kirikus ning et Issand vabastab ja kohustab neid ühiselt teenima.

2. Kirikuosaduse teostamine

35. Kirikuosadus teostub kirikute ja koguduste elus. Usus Püha Vaimu ühendavasse väesse tunnistavad ja teenivad nad üheskoos ning püüdlevald saavutatud osaduse tugevdamise ja süvendamise poole.

36. a) Tunnistamine ja teenimine

Kirikute kuulutus võidab maailmas rohkem usaldust, kui nad tunnistavad evangeeliumi üksmeeles. Evangeelium vabastab ja liidab kirikud ühiseks teenimiseks. Teenimisena armastuses on see suunatud inimesele tema hädades ning püüab kõrvaldada nende hädade põhjuseid. Väljaastumine rahu ja õigluse eest maailmas nõuab kirikutelt üha enam ühise vastutuse võtmist.

37. b) Edasine teoloogiline töö

Konkordia jätab osalevates kirikutes kehtima usutunnistuste kohustava autoriteedi. See ei ole käsitatav uue usutunnistusena. See väljendab põhimises saavutatud üksmeelt, mis võimaldab kirikuosadust erinevate usutunnistustega kirikute vahel. Osalevad kirikud juhivad ühises tunnistamises ja teenimises sellest üksmeelest ning kohustuvad jätkama ühiseid õpetuskõnelusi.

38. Ühist arusaama evangeeliumist, millel kirikuosadus rajaneb, peab edasi süvendama, Pühakirja tunnistuse põhjal läbi katsuma ning pidevalt nüüdisajastama.

39. Kirikute ülesandeks on töötada edasi õpetuslike erinevustega, mis esinevad osalevate kirikute sees ja vahel, omamata seejuures kirikuid lahutatavat tähendust. Nende hulka kuuluvad:

hermeneutilised küsimused, mis puudutavad Pühakirja, usutunnistuse ja kiriku mõistmist; seaduse ja evangeeliumi suhe;

ristimispraktika;

amet ja ordinatsioon;

kahe-riigi-õpetus ja õpetus Jeesuse Kristuse kuningavalitsusest;

kirik ja ühiskond.

Ühtlasi tuleb pöörata tähelepanu ka uutele probleemidele, mis tekivad seoses tunnistamise ja teenimise, kirikukorra ja praktikaga.

40. Ühise pärandi alusel peavad reformatoorsed kirikud arutama praegu ilmnevaid teoloogilise vastandumise tendentse. Nendega seotud probleemid ulatuvad osalt kaugemale kui õpetuslikud erinevused, mis kunagi põhjustasid vastuolu luterlaste ja reformeeritute vahel.

41. Tulevase ühise teoloogilise töö ülesandeks on tunnistada evangeeliumi tõde, eraldades sellest moonutused.

42. c) Organisatsioonilised järeldused

Kirikuosaduse väljakuulutamise ei tähenda loobumist kirikutevaheliste ja kirikutesiseste üksikküsimuste korraldamisest kirikuõiguse alusel. Kirikud arvestavad aga vastavate korralduste tegemisel konkordiaga.

43. Üldiselt kehtib, et kantli- ja armulauaosaduse väljakuulutamise ning ordinatsiooni vastastikune tunnustamine ei mõjuta kirikutes kehtivaid sätteid vaimuliku ametisse seadmise kohta, ordineeritud teenimise teostamist ja koguduseelu korraldamist.

44. Üksikute osalevate kirikute organisatsioonilise liitumise küsimus on lahendatav ainult sellest olukorrast lähtuvalt, milles need kirikud elavad. Selle küsimusega tegelemisel tuleks silmas pidada järgmisi punkte:

45. Ühtlustamine, mis kahjustab kuulutamiskiisi, jumalateenistustliku elu, kirikukorra ning nii diakooniatöö kui ühiskondliku tegevuse elavat mitmekesisust, oleks vastuolus käesoleva deklaratsiooniga alguse saanud kirikuosaduse olemusega. Teatud olukordades võib aga õiguslik liitumine olla kiriku teenimisele tunnistuse ja korra sisulise seose tõttu soovitatav. Kui kirikuosaduse väljakuulutamiseks tehakse organisatsioonilisi järeldusi, ei tohi piirata vähemuskirikute otsustamisvabadust.

46. d) Oikumeenilised aspektid

Kuulutades eneste keskel välja kirikuosaduse ning teostades seda, lähtuvad osalevad kirikud kohustusest teenida kõigi kristlike kirikute oikumeenilist osadust.

47. Nad mõistavad niisugust kirikuosadust Euroopas kui panust selle eesmärgi saavutamisse. Nad ootavad, et senise lõhe ületamine avaldab mõju nendega usutunnistuse poolest sarnastele kirikutele Euroopas ja teistel kontinentidel, ning on valmis kaaluma koos nendega kirikuosaduse võimalikkust.

48. See ootus kehtib ka Luterliku Maailmaliidu ja Reformeeritud Maailmaliidu vahelise suhte kohta.

49. Samuti loodavad nad, et kirikuosadus annab uue tõuke kokkupuuteks ja koostööks teiste konfessioonide kirikutega. Nad kinnitavad oma valmisolekut asetada õpetuskõnelused sellesse avaramasse konteksti

Tõlkinud Kadri Eliisabet Pöder, ilmunud raamatus: Documenta oecumenica. Kirik, ühiskond, misjon. Koost. Peeter Kaldur, Ingmar Kurg, Alar Laats, Tauno Teder, Veiko Vihuri. Tallinn: EELK Usuteaduse Instituut, 2006, lk 106-113 / Übersetzt von Kadri Eliisabet Pöder, erschienen in: Documenta oecumenica. Kirche, Gesellschaft, Mission. Hrsg. v. Peeter Kaldur, Ingmar Kurg, Alar Laats, Tauno Teder, Veiko Vihuri. Tallinn: EELK Usuteaduse Instituut, 2006, S. 106-113